Пише: Стефан Каргановић
среда, 14 октобар 2009 19:20

Пре неки дан [1] , директор Истраживачко-документационог центра из Сарајева (ИДЦ), г. Мирсад Токача, најавио је да ће 4. новембра ове године резултати вишегодишњег рада његове установе бити објављени у облику „Босанског атласа злочина.“ Да подсетимо, установа г. Токаче већ неколико година, уз подршку норвешке владе, бави се израдом опсежне базе података о настрадалим лицима свих националности током рата на територији Босне и Херцеговине 1992-1995.

Један од тих важних доприноса ИДЦ-а утврђивању истине о ратним дешавањима односи се на укупан број погинулих, који они цене на нешто испод 100.000 из све три етничке скупине. То представља изразити контраст у односу на необуздана пропагандна преувеличавања која су била популарна током трајања сукоба, када су неке неутемељене „процене“ достизале 250.000 или више жртава, са претежним нагласком на једну од сукобљених етничких заједница.

Институт г. Токаче не само да се сасвим дистанцира од таквих неодговорно изречених цифара и не само да даје пресек жртава по националној припадности који се угрубо поклапа са учешћем тих заједница у укупном становништву БХ, већ он приступом који изгледа научно беспрекоран доводи у питање читав низ доскорашњих „светих крава“ недавног рата у БиХ.

Још нешто. Како тврди г. Токача, једно од главних достигнућа његовог пројекта је стварање „свеобухватне и квалитетне базе података“ о свакој настрадалој особи поименце и по месту и начину страдања, која ће „бити доступна сваком грађанину.“ [2]

У склопу свог настојања да обезбеди објективан прилазак овим сложеним и често веома осетљивим питањима, г. Токача је имао храбрости да се ухвати у коштац и са главним јавним протагонистом једне дијаметрално супротне методологије, г. Амором Машовићем из Института за нестала лица БиХ. Конкретно, у односу на г. Машовића и рад његове организације, г. Токача је рекао следеће:

„Најлакше је манипулисати жртвама. Много више сам очекивао од Института за нестала лица БиХ, али очито је да умјесто професионализма и овдје доминира политика. Процес тражења несталих мора бити ослобођен политичког утицаја и не може ниједан политичар, ма како се он звао, доћи и рећи како треба да се ради. Тога у Институту, а и у ранијим комисијама је било напретек, што се рефлектује на породице жртава – каже Токача. Истиче да је у Институту потребно извршити реорганизацију и на чело те институције именовати експерте, односно људе који нису оптерећени политиком.

- Садашње руководство Института за нестала лица БиХ треба смијенити јер у тој институцији раде људи који су дубоко политички инволвирани. Индикативно је да се пред свако обиљежавање догађаја у Сребреници нађе нека нова гробница. Не спорећи да можда гробнице и постоје, поставља се питање зашто се чека 11. јул да би била отворена или откривена – каже Токача.“ [3]

На оваква размишљања тешко је формулисати било какав убедљив приговор. Али посматрани из шаховске перспективе, потези које вуче г. Токача – мада су сви они ако их изоловано гледамо заиста савршени – могли би се ипак протумачити и из још једног угла.

Искусни велемајстор једним погледом на шаховску таблу препознаје неодрживе пионе, за које он зна да ће их током игре засигурно изгубити. Његова стратегија игре уопште није да по сваку цену њих спаси и он их – напротив – без устезања жртвује да би спасио ону фигуру која му је у игри стварно главна.

Човеку од искуства и софистикације стила г. Токаче (за разлику од локалног политиканта калибра г. Машовића) одавно је морало постати кристално јасно да је, на дужу стазу, највећи део ратних пропагандних прича неодржив. Онај ко се не презива на «-ић», а ко те измишљотине стави ad acta, на тај начин стиче велики кредибилитет који затим он може да уложи у ону ставку до које му је у политичком рату највише стало. То је један од темељних начела успешно изведене дезинформације.

Табела у прилогу, скинута са CD-а Центра г. Токаче [4] , сугерише одговор на питање, о којој би важној фигури овде могло бити речи. Та табела одражава беспрекорно верно кретање броја жртава током свих година рата. Од 1991, па до 1995. године, тенденција опадања броја жртава јасна је и једносмерна. То је потпуно у складу са познатим

чињеницама: најжешћи сукоби били су на самом почетку, 1992, па је те године на свим странама било и највише жртава. Затим, након што су се фронтови стабилизовали, жртава је бивало све мање. Акуратни г. Токача у својој табели то верно приказује, али само са једним јединим изузетком који говори све и који зато покреће лавину питања. То је јули 1995. године, дакле Сребреница. На табели за тај месец видимо узлазни шпиц који треба да представља око 8.000 жртава, феномен који је крајње неуобичајен у светлу неоспорних трендова за рат у целини.

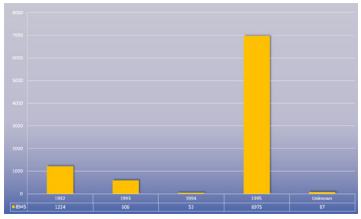

Да је г. Токача познат по томе да професионалне недостатке у свом раду и рупе у својим аргументима покрива неубедљивим фразама и флоскулама, као што то чине г. Машовић и други из сличног амбијента, овај несклад између његових објављених принципа и конкретних резултата чак не би ни привлачио пажњу. Али он је привлачи, и то управо зато што штрши.

Пошто се обавезао да ће грађанима ставити на располагање свеобухватни атлас злочина где ће свака наведена жртва имати своје место, не као цифра, већ као личност са именом и презименом, у случају тако капиталног значаја, као што је Сребреница, г. Токача сада не може избећи да сопствени принцип испоштује до краја.

Да ли ИДЦ на челу са г. Мирсадом Токачом располаже личним картонима, дакле, од имена и презимена па надаље, за сваку муслиманску жртву Сребренице у јулу 1995? На ово питање, могућа су само два одговора: да или не. Фолирања нема. Ако је одговор „да,“ онда ће промоција Атласа 4. новембра бити идеална прилика за г. Токачу да јавности представи и свој сензационални списак од 8.000 сребреничких жртава.

Ако је одговор „не“ (или мудра ћутња, што је исто) онда би г. Токачи саветовали да се у будуће уздржи од критике г. Машовића и његове заиста више него сумњиве и политички обојене методологије. Јер то би онда стварно било оно што се на енглеском каже: **The k e t**

tle calling the pot black.

(Аутор је председник холандске невладине организације *Srebrenica Historical Project*)

---

[1] Политика (Београд), 8. октобар 2009.

[2] Ibid.

[3] Глас Српске (Бања Лука), 12. октобар 2009.

[4] Табела се налази на сајту Истраживачко-документационог центра, http://www.idc.org.ba/presentation/research_results.htm
. Погледати одељак: Srebrenica - municipality of suffering, табела бр. 3.